

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

LAUSUNTO

kirjaamo@mmm.fi

11.9.2020

Dnro 286/2020

Asia Paliskuntain yhdistyksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi poronhoitolain muuttamisesta sekä sen liitteinä olevista asetusluonnoksista

Viite Lausuntopyyntö 7.9.2020

Lausunnon antaja Paliskuntain yhdistys
PL 8168
96101 Rovaniemi
016 331 6000
kirjaamo@paliskunnat.fi

Yleistä

Maa- ja metsätalousministeriö on varannut Paliskuntain yhdistykselle 7.9.2020 järjestetyssä sidosryhmäpalaverissa tilaisuuden esittää lausuntonsa valmisteilla olevasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle poronhoitolain muuttamisesta. Lausuntoa on pyydetty 11.9.2020 mennessä. Paliskuntain yhdistys kiittää lausuntomahdollisuudesta ja lausuu seuraavan.

Paliskuntain yhdistys pitää nyt valmisteltua luonnosta pääosin toteuttamiskelpoisena. Paliskuntain yhdistys on jäljempänä esittänyt ehdotettuun luonnokseen vaadittavat välttämättömät korjaus -ja/tai muutosehdotuksensa, joiden toteuttamisen jälkeen luonnos on Paliskuntain yhdistyksen puolesta hyväksyttävissä.

Mikäli nyt kommentoitavana olevaan luonnokseen tehdään muita olennaisia muutoksia, joista Paliskuntain yhdistys ei ole tietoinen tätä lausuntoa antaessaan, yhdistys vaatii käytäväksi poronhoitolain 53 §:n mukaiset neuvottelut lakiesityksestä.

Muutosesitykset

Luonnonvarakeskuksen hallinnoimasta vahinkoarviomallihankkeesta ja sen käytöstä

Paliskuntain yhdistys katsoo, että luonnoksessakin mainittu Luonnonvarakeskuksen vahinkoarviolausuntomalli ja menettelytavat on vahvistettava arviointityössä käytettäväksi. Aikaisempien Paliskuntain yhdistyksen lausuntojen perusteluihin viitaten Luonnonvarakeskuksen hankkeessa esitellyillä menettelytavoilla varmistettaisiin, että kaikki arvioinnin kannalta olennaiset seikat tulisivat käytännön arviointityössä huomioiduiksi ja että arviointi olisi molempien osapuolten kannalta puolueeton.

Lautakuntakäsittelyn keskeyttämisestä sovittelutilanteessa

Luonnoksessa on esitetty, että sovittelumenettelyn käynnistyminen keskeyttäisi lautakuntakäsittelyn. Paliskuntain yhdistys kannattaa laajaa sovittelumahdollisuutta mutta huomauttaa, että mahdollinen

lausuntoasian käsittelyn keskeyttäminen voi aiheuttaa esityksen tavoitteiden toteutumisen kannalta ongelmia.

Mahdollisten porojen viljelyksille aiheuttamien vahinkojen jäljet saattavat vahingosta, vuodenajasta ja maanviljelyyn liittyvistä toimenpiteistä johtuen hävitä muutamissa päivissä. Tämän vuoksi Paliskuntain yhdistys pitää välttämättömänä, että lautakunnan katselmus suoritetaan siinäkin tilanteessa, jossa sovittelu aloitetaan. Tällöin lautakunnalla olisi mahdollisuus antaa asiassa arvionsa jälkikäteen, mikäli osapuolet eivät haluaisi jatkaa sovittelua. Näin varmistettaisiin riittävä vahinkodokumentaatio, joka turvaisi kaikkien osapuolten oikeusturvan.

Käsittelymaksusta

Luonnoksessa on esitetty, että lautakunnan käsittelystä perittävän maksun maksaa aina asian vireille pannut osapuoli. Paliskuntain yhdistys vastustaa nyt esitettyä, sillä käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että maksaja on lähes poikkeuksetta paliskunta. Käsittelymaksu tulee kattaa valtion varoista tai osapuolten tulee vastata siitä kaikissa tilanteissa puoliksi.

Mikäli nyt esitetty jää voimaan, vaatii Paliskuntain yhdistys, että maksu joka tapauksessa määrätään selkeästi nykyisiä tuomioistuinmaksuja alemmaksi, jotta lautakuntamallista tulee aidosti käyttökelpoinen ratkaisuvaihtoehto tuomioistuimelle. Muussa tapauksessa on vaarana, että käsittelymaksun suuruus kannustaisi viemään asian lautakuntamallin sijaan suoraan käräjäoikeuteen.

Ilmoitusvelvollisuudesta ja sen mahdollisesta laiminlyönnistä

Paliskuntain yhdistys näkee välttämättömänä luonnokseen kirjatun vahinkoja koskevan ilmoitusvelvollisuuden. Ilman ilmoitusvelvollisuuden kirjaamista lakiin, eivät esitetyt pykälämuutokset ole hyväksyttävissä.

Jotta ilmoitusvelvollisuus toimisi tarkoituksensa mukaisesti ja tehokkaasti, on sen laiminlyönnin seurauksiin kiinnitettävä luonnoksessa enemmän huomiota. Paliskuntain yhdistys katsoo, että luonnoksessa todetun ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti on todettava esitöissä myötävaikutukseksi vahingon syntymiseen taikka korvauksen sovitteluperusteeksi. Paliskuntain yhdistys katsoo, että luonnosta tulee täydentää lisäämällä siihen edellä lausuttu.

Lautakunnan jäsenten kelpoisuusvaatimuksista ja kokoonpanoista

Paliskuntain yhdistys katsoo aikaisempien lausuntojensa perusteluihin viitaten, että luonnoksessa ei ole edelleenkaan riittävällä tavalla määritelty (oikeusoppineita jäseniä lukuun ottamatta) sitä osaamista, jota lautakunnan jäseniltä todellisuudessa vaaditaan tehtävän asianmukaiseksi hoitamiseksi. Lautakunnan kelpoisuusvaatimuksia ja ratkaisukokoonpanoja on tarpeen tarkentaa lain esitöiden tasolla siten, että jokaisesta ratkaisukokoonpanosta löytyy porojen luontaisia elintapoja, käyttäytymistä ja syöntijälkeä tunteva henkilö. Muussa tapauksessa vaaraksi jää, että luonnoksessa hahmoteltu lautakuntamalli ei toimi eivätkä paliskunnat saa oikeusturvaa.

Lisäksi Paliskuntain yhdistys vastustaa luonnoksessa esitettyä poikkeusta kolmen hengen ratkaisukokoonpanosta tilanteessa, jossa ”*ratkaisukäytäntö on vakiintunut*”. Tämä johtaisi käytäntöön, jossa valtaosa asioista tulitaisiin tosiasiallisesti ratkaisemaan kahden henkilön kokoonpanoissa. Tämä taas ei mahdollistaisi luonnoksessa mainittua riittävän laajan tietotaidon ja osaamisen saamista varsinaiseen arvioimistoimintaan. Tilanteissa, joissa kahden hengen kokoonpano olisi keskenään erimielinen saisi puheenjohtajajäsen asiassa liikaa valtaa, asian ratketessa aina hänen mielipiteensä mukaisesti. Tätä seikkaa ei voida esityksen tavoitteiden valossa pitää hyväksyttävänä.

Paliskuntain yhdistys vaatii, että luonnosta korjataan näiltä osin ja mainittu kokoonpanorajoitus poistetaan. Ratkaisukokoonpano on pidettävä kolmijäsenisenä kaikissa niissä tapauksissa, joissa

konkreettisesti arvioidaan vahinkoja kentällä tai päätetään aitaamisvelvollisuudesta. Sen sijaan hallinnolliset ratkaisut, kuten päätökset siitä, ettei lausuntoa voida antaa tai asian sillensä jättämisen voi lautakunta tehdä pienemmälläkin kokoonpanolla.

MUITA HUOMIOITA LUONNOKSEN PERUSTELUISTA

Luonnoksen sivulla 5 todetaan, että ”*Porojen lannan sekaantuminen korjattavaan rehuun aiheuttaa hygieniä ongelmia*”. Paliskuntain yhdistys esittää kyseisen ilmaisun poistamista tarpeettomana ja harhaanjohtavana. Porojen lanta ei aiheuta sen enempää hygieniäongelmia kuin viljelyksillä muutoinkin lannoitteena käytettävä karjan lanta tai viljelyksillä mahdollisesti vierailevien villieläinten jätökset. Lause tulee korjata muotoon ”*voi aiheuttaa*”.

Edelleen sivulla 5 todetaan, että ”*Poroista aiheutuvan vahingon syynä on lähtökohtaisesti se, että poroja on hoidettu poronhoitolain 31 §:n vastaisesti*.” Paliskuntain yhdistys vaatii poistamaan kyseisen ilmaisun harhaanjohtavana. Tiedossa on, että valtaosa porovahingoista aiheutuu muista seikoista kuin poronhoitolain velvoitteiden laiminlyönnistä, kuten esimerkiksi porojen pääsystä viljelyksille auki jätetystä veräjältä tai rikkinäisestä aidasta. Porojen vapaaseen laidunnusoikeuteen liittyy se luonnollinen mahdollisuus, että poroja hyvästä poronhoitotavasta huolimatta voi kulkeutua alueille, joilla ne eivät saa laiduntaa. Tällaisessa tilanteessa paliskunnalla on velvoite huolehtia porot alueelta pois. Poronhoitolain vastaiseksi toiminta muuttuu siinä vaiheessa, jos paliskunta ei asianmukaisesti huolehdi kyseisestä velvoitteestaan. Vahinkoja voi kuitenkin syntyä, vaikka paliskunta toimisi asianmukaisesti. Vahingon aiheuttaja on varsin usein poronhoidosta riippumaton ulkoinen seikka, jonka nojalla paliskunnan vastuuvakuutus voi kattaa porojen aiheuttamat vahingot. Vahingon syynä voi olla se, että poroja on hoidettu poronhoitolain 31 §: vastaisesti. Lähtökohtaisesti asia ei kuitenkaan ole näin. Paliskuntain yhdistys vaatii sanamuotoilun korjaamista kyseisen lauseen osalta. Edelle todettu on huomioitu myös poronhoitolain esitöissä, eikä tätä lähtökohtaa voida hyväksyä muutettavaksi nyt säädettävien pykälien yhteydessä.

Sivulla 5 todetaan lisäksi, että ”*Käytännössä aitaamisesta tehdään aina myös sopimus maanomistajan ja paliskunnan kesken eikä aita rakenneta, jos maanomistaja sitä vastustaa*.” Tätä lausetta tulee täydentää toteamalla, että käytännössä alueen aitaaminen on usein ainoa tosiasiallinen ratkaisu porojen pitämiseksi poissa alueelta. Porojen pääsyä viljelyksille on lähtökohtaisesti mahdotonta estää, mikäli aluetta ei voida aidata.

Sivulla 9 todetaan, että ”*Lautakunnan yhtenä tehtävänä olisi edistää sovintoa osapuolten välillä. Laissa säädettäisiin, että lautakunta voisi osapuolten pyynnöstä määrätä yhden jäsenensä sovittelijaksi avustamaan osapuolia ratkaisemaan riitansa sovinnollisesti*.” Lausetta tulee muuttaa siten, että sovittelumenettelyn käynnistäminen selkeästi edellyttää molempien osapuolten hyväksyntää, eikä prosessia voida käynnistää, mikäli toinen osapuoli ei sitä kannata. Lisäksi arviointiprosessi tulee saattaa loppuun sovintomenettelyn käynnistymisestä huolimatta.

Luonnoksen sivulla 16 todetaan, että ”*Momentin mukaan lausunnoissa otettaisiin huomioon myös mahdolliset muut seikat kuten luonnonvaraiset eläimet, jotka ovat porojen lisäksi olleet vahingon syynä*” Paliskuntain yhdistys huomauttaa lausuman olevan harhaanjohtava ja pyytää muuttamaan kyseisestä lausetta siten, että siitä poistetaan ilmaus ”*porojen lisäksi*”. Vahinko voi olla – ja usein onkin – porojen sijaan pelkästään esimerkiksi hirvien, myyrän tai kauriiden aiheuttama.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja